

Stran / Page: 12
 Doseg / Reach: 31.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 2.968,14



Dinamično financiranje. Kako **nobel** to zveni!

Dr. LIDIJA GLOBEVNIK, predsednica Društva vodarjev Slovenije

GLORIJA LORENCI

Pravkar minevata dve leti, kar je premier Miro Cerar ob katastrofalnih poplavah 2014 javno napovedal, da bo odslej vlada letno namenjala za najnujnejša dela na vodotokih vsaj minimalnih 25 milijonov; 27. novembra 2014 je vlada tak sklep tudi podpisala. Od potrebnega in objavljenega na koncu ostane tretjina. Da je stanje popolnoma nevzdržno, so pred dnevi v pismu predsedniku vlade opozorili predstavniki vzdrževalcev vodotokov in vodne infrastrukture, ki jim je država dala koncesijo za izvajanje javne službe. Da je odstop od obvezne preprosto nerazumljiv, opozarja vodarska stroka, svarjo pa tudi župani, mnogi zaskrbljeni, ker opažajo, da so mnogi prodni zadrževalniki polni naplavini, nekateri odseki vodotokov močno zaščeni, vodni objekti pa komaj še služijo svojemu namenu.

V pismu predsedniku vlade so zapisali: "Po prejetih informacijah s strani Direkcije RS za vode je v letu 2017 za redno vzdrževanje oz. izvajanje javne službe urejanja voda na območju celotne Slovenije zagotovljenih skromnih 3,2 milijona evrov z DDV, kar ne zadošča niti za izvajanje obveznih strokovnih nalog koncesionarjev, kot je upravljanje in spremeljanje stanja objektov vodne infrastrukture, kaj šele za izvajanje vzdrževalnih del na objektih vodne strukture. Dej-

stvo je, da se je v preteklih letih za redno vzdrževanje namenjalo sredstva v minimalni višini letno, pri čemer je potrebno omeniti, da sosednje države z mnogo manj zahtevnimi vodotoki namenjajo urejanju voda mnogo več sredstev kot RS (tudi petkrat večji obseg finančnih sredstev glede na obseg vodotokov)."

Akcijski načrt okoljskega ministra, sprejet po poplavah 2014, je celovito izvedbo programa javne službe jasno določil kot nujno, saj da odločilno zmanjšuje obseg poplavnih škod ob poplavah. A voda je šla in očitno s seboj odnesla tudi vse objavljeno.

Dr. Lidija Globevnik, predsednica Društva vodarjev Slovenije, polovično zaposlena na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo, polovično pa na TC Vode, Tematskem centru za raziskave, študije in razvoj projektov na vodah, ki dela za Evropsko agencijo za okolje, pozna slovenske vodotoke kot lastni žep.

Vodarski strokovnjaki letos niste medijsko oblegani in do naslednje ujme ste očitno s kritično besedo prepričeni sami sebi. Katastrofalnih poplav letos pač ni bilo.

"Še ni bilo. Utegne pa priti do njih v naslednjih tednih, kajti pokrajina se nam je že napila z vodo in naslednje močno deževje lahko povzroči, da bomo spet 'plava-

li'. Spominjam se, da sem leta 2010 imela podoben občutek, človek ga pač dobi z leti dela. Tudi takrat me je novinarka vprašala, ali smo za tisto leto že rešeni pred poplavami. Tri tedne po pogovoru je bila Ljubljana pod vodo. Zdaj je zemlja namočena, temperature so visoke, tako da snega ne more biti, in nekaj dni dežja lahko prinese hude poplave. Do njih lahko pride v Vipavi, Ljubljani, Celju, Slovenj Gradcu ... Utegnejo biti spet katastrofalne po škodnih posledicah. Padavinski dogodki niso izjemni, so veliki, seveda, ampak pričakovani. In na pričakovane dogodke se lahko in se moramo pripraviti. Že deset let imamo močne padavinske cikluse - in to so povsem normalne visoke padavine, na katere se bo treba navaditi. Le mi smo bolj ranljivi, ker že četrto stoletja pospešeno postavljamo stanovanjske hiše, gospodarske obrate, celo šole na poplavna območja.

V vodarski stroki vemo: dinamiko odtoka vode je treba modro usmerjati, ker lahko samo tako preprečujemo ne le poplave, ampak tudi sušo. Če vodo dobro razporejamo v prostoru - to smo se že naučili -, jo imamo tudi takrat, ko ni dežja, ker se počasi izceja in se izviri ne posušijo. Z vodotoki je treba pametno delati, misliti vnaprej, imeti stalni nadzor in dolgoročni pogled - in tega se seveda ne da delati, če da država vse leto le 30 do 40 odstotkov vsote, za katero celo sama izjavi, da se lahko z njo postori le najnujnejše."

Stran / Page: 12
 Doseg / Reach: 31.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 2.968,14



Strokovnjaki, zaposleni v podjetjih s koncesijo, opozarjajo, da se zaradi nerednega, predvsem pa nekontinuiranega vzdrževanja vodotokov veča poplavna ogroženost. Brez odmeva?

"No, saj nas, vodarje, na ministru za okolje in prostor ter drugih organih javne oblasti tudi drugače kaj dosti množično ne sprašujejo, ne vključujejo, ne nudijo povezovalnih platform, načrti se še vedno delajo v zelo ozkih krogih ... Pa saj to ni samo vodarska tipika, v vseh sektorjih je bolj ali manj enako, kar seveda kaže na majhno usposobljenost za sodelovanja in skupno načrtovanje. Zato je naša odpornost na nezaželene posledice poplav zelo nizka. Zares sodelovalni in tovariški postanemo šele ob samih križnih dogodkih. smo junaki in zavest herojstva nam očitno zelo paše, včasih nas celo povsem zadowljji."

Zelo smo ponosni, kako požrtvalni in solidarni znamo biti ob naravnih nesrečah.

"Ja, takrat smo veseli, da imamo dobro delujočo civilno zaščito, pa da imamo gasilce in da je na sploh toliko ljudi pripravljenih pomagati. Na te službe smo lahko upravičeno ponosni, ampak pomanjkanje sposobnosti predvidevanja in prečevanja ne kaže ravno na to, da smo zdrava družba. V zdravi družbi bi se državne službe posve-

tovale, projektno sodelovale s celotno strokovno javnostjo, tudi občno javnostjo, in jih vključevale v javne politike. Pa jih ne. Deluje samo informiranje, seveda na koncu procesov, ko je vse itak že odločeno - in zato tudi toliko projektov propade, ker jim civilne iniciative nasprotojujejo."

Ko brskam po arhivu, vidim, da že več kot deset let vsako leto na novo opisujete razmere na naših vodotokih in vodnih objektih. "Hecno je, da človek sploh več ne ve, kako bi povedal, da bi bil slišan, pa da se ne bi ponavljal. Predstavljajte si, da je dogajanje v naši družbi primerljivo z družino, ki si je že omogočila nek standard. Hišo, avto, obleke, kulturne prireditve, dopust, potovanja v tujino ... In zdaj se je znašla v položaju, ko škriplice, ko tega standarda ne more več vzdrževati, ker denarja ni dovolj. Kar pomeni, da se mora odločiti za prioritete. V družbi je podobno. Zgradili smo obsežno energetsko, prometno, komunikacijsko, komunalno in vodno infrastrukturo, regulirali smo vodotoke, poseliли velik del poplavnih, vodnih ali obvodnih površin. Sedaj zmanjkuje denarja za vzdrževanje tega standarda. Potrebo po vzdrževanju energetske in prometne infrastrukture vsi razumemo, zato zanj finančna sredstva v glavnem vedno najdemosmo. Za komunalno infrastrukturo nam nekaj sredstev 'pripada' iz evropskega žaklja. Za vzdrževanje vodotokov in objek-

ov na vodah pa denarja preprosto zmanjka. Stanje je torej primerljivo z življenjem v hiši, ki ima električno napeljavno, ima asfaltirano cesto do hiše, ima celo priključek na kanalizacijo. Ampak njeni streha pušča, žlebovi so pošteno načeti, stene so vlažne. Ta hip sicer še imamo suho posteljo. Če pa ne bomo nicesar storili, da bi nehalo zamakati, nam bo zaradi vode v nekaj letih vse strohnelo, spleśnie lo ali se podrlo. Žal se še vedno ne vprašamo, ali bi bilo bolje popraviti streho kot plačevati lizing za avto. Slovenija je v situaciji, ko nam voda že pošteno teče v hišo, mi pa ob tem rečemo: 'O, kakšno smolo imamo! Klimatske spremembe so krive, zaradi njih je več dežja. Kaj češ! Saj nismo 500 evrov, da bi lahko kritino na strehi popravili, ker je še toliko stvari, za katere je treba odšteti denar. Saj se menda ja ne bomo odpovedali avtu! No, za največjo luknjo bo 50 evrov morda dovolj - in morda bo letos celo manj dežja ...' Točno po takšnem principu delujemo vsi skupaj. In zdi se, da sta tako lastnik hiše kot gospodar zmedena glede prioritet in bi za streho namenila le 50 evrov, saj gre denar pač drugam."

S sklepom vlade je bila konec leta 2014 potrjena vsota 25 milijonov evrov na leto, s katero bi se zagotovila minimalna poplavna varnost, ki poteka preko javne vodnogospodarske službe. Kaj bi se dalo urediti s tem denarjem? »

Stran / Page: 12
Doseg / Reach: 31.000,00
Država / Country: SLOVENIJA
Površina / Size: 2.968,14



“ ”

V naslednjih
tednih utegne
priti do poplav,
kajti pokrajina se
nam je že napila z
vodo in naslednje
močno deževje
lahko povzroči, da
bomo spet 'plavali'

” ”

Stran / Page: 12

Doseg / Reach: 31.000,00

Država / Country: SLOVENIJA

Površina / Size: 2.968,14





Stran / Page: 12
 Doseg / Reach: 31.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 2.968,14

"Pri nas imamo okoli 10 tisoč objektov vodne infrastrukture, katerih vrednost sega skoraj do milijarde, a propadajo. Imamo pregrade, jezove, stalne in začasne ojezeritve, kanale, visokovodne nasipe, drče in pragove, hudourniške pregrade, prodne izpuste, drenaže, valobrane, črpališča ... Če bi bil obljudbljen denar na voljo nekaj let zapored, vodni objekti in naprave ne bi več propadali, glavni zaplavki in hidrovični zamaški bi bili odstranjeni, klasične regulacije bi se sonaravno vzdrževale ... Želeli bi si, da bi v prihodnjih letih vladi iz proračuna vseeno uspelo letno "zagotovljati" vsaj osem milijonov evrov (kot je to bila realnost pred nekaj leti) za nujna vzdrževalna dela. To je sicer le dobrih 30 odstotkov od tega, kar smo opredelili kot potrebitno letno vsoto, ampak, ponavljam, to so le proračunska sredstva. Razliko bi lahko krili iz Vodnega sklada, morali pa bi vzpodbjati tudi partnerstva z drugimi ministrstvami in občinami. A zagotovljena sredstva so šele prvi korak, papirnati korak. Pogoj za črpanje teh sredstev so pripravljeni in odobreni načrti, z dovoljenji in soglasji, ter konkretne pogodbe. Šele nato je možno začeti izvajati dela, ki pa morajo upoštevati sezonske omejitve in možnosti. Na primer, letošnja letna pogodba med koncesionarji in MOP je bila podpisana šele konec marca, s terminskim načrtom le za prvo trimesecje. Dogaja se, da se vsake tri mesece začne novo dogovarjanje s koncesionarji, sklepajo se aneksi, minevajo meseci do urejanja pravnih in finančnih odnosov s koncentdom. Delo ni zvezno, dolgoročnih načrtov ni moč pripravljati, negotovosti so velike, stanje je nestabilno in nepredvidljivo. Po mojem še vedeževalke ne bi znale povedati, kakšno bo stanje drugo leto."

Ampak ministrica za okolje Irena Majcen temu lepo reče, da imajo na ministrstvu "dinamično planiranje oz. dinamično zagotavljanje sredstev". Slišati je pozitivno, moderno.

"Dinamično planiranje sredstev je zelo nobel izraz. Prepričana sem, da so ga iznašli strokovnjaki za komuniciranje in si ga ni izmisnila ministrica. Obstaja množica strokovnih knjig in šol o tem, kako je treba s pozitivnimi izrazi in kreativnim dopadljivim političnim delovanjem zadeve pokazati v pozitivni luči, da se zmanjša ali skrije problem. Danes se multinacionalkam uradno tudi več ne reče multinacionalna podjetja, ampak ekonomsko močne svetovne organizacije, kar se lepše sliši. Tako tudi za financiranje, ki danes je, jutri pa ga ni, obstaja lep izraz: dinamično financiranje. Kar samo pomeni, da se stalno spreminja. Je ali pa ga ni. 'Danes smo napraskali pol milijona, ker nememu drugemu sektorju ni uspelo porabiti tega denarja, o, kako priročno!', pa kulturnikom je ostalo pet tisoč neporabljenega, ga bomo dali v vode ...' Potem nekaj mesecev ni nič na obzoru, bo treba malo počakati ... in temu se reče dinamično zagotavljanje sredstev. Dogovarjanje glede državnega proračuna je podobno trgovanju na borzi, ko največ dobi tisti, ki se prerine v prvo vrsto, zagrabi največje kose, ne ve pa, ali bo dobljeno lahko pravočasno porabil. Še manj pa vemo drugi, ali so sredstva res upravičeno in racionalno porabljena. V ozadju sklepa o dinamičnem financiranju je po mojem zelo jasna odločitev vlade, da je treba s takim pristopom zdržati še nekaj let, da bo končno izgrajena vodna infrastruktura na reki Savi. Potem se mogoče odpre možnost financi-

ranja rednega vzdrževanja vodne infrastrukture in vodotokov tudi iz Vodnega sklada."

"Ko smo začeli delati, se je govorilo samo o rednem vzdrževanju vodotokov, danes pa je v pripravi 200 naložb, namenjenih izboljšanju poplavne varnosti," se je ob predstavitvi prvih dveh let dela na področju urejanja voda septembra pohvalila ministrica Majnova. To se vendarle popolnoma razhaja s tem, o čemer vi govorite. 200 naložb v dveh letih je lepa številka.

"To je 200 prioritetnih ukrepov z veliko daljšega seznama nujnih ukrepov za sanacije in investicije v vodno infrastrukturo. Ali temu rečemo redno vzdrževanje ali naložba, je vseeno. Gre za spisek nevralgičnih točk in lokacij, ki jih je treba stalno spremljati in vzdrževati - na primer krpati i razpoke, popravljati zruške, odstranjevati zaplavke, utrditi temelje ... - ali na njih ali zanje - nekaj "ukreniti", da se zmanjša poplavna ogroženost naselij. Naložba? Z vsako novo poselitvijo, cestno obnovo, z vsako ujmo ali ob vsaki opustitvi dolžnosti ravnanja skrbnega gospodarja se spisek samo daljša. To torej ni spisek "naložb" (ukrepov), ki je nastal na novo, ampak so to tisti najnajnejši ukrepi, ki se "na spiskih" prenašajo iz leta v leto, iz vlade v vlado, in se urejajo po principu "največje luknje v stehi". Žal se zaradi desetletja in več zmanjševanja investicij in aktivnosti na tem področju, zaradi večanja razdrobljenosti in nejasnosti okoli koncepta, kaj z vodami in kaj z javno službo na vodah sploh hočemo, spisek samo še daljša.

Stran / Page: 12
Doseg / Reach: 31.000,00
Država / Country: SLOVENIJA
Površina / Size: 2.968,14

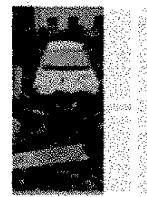


Voda in vodotoki so opredeljeni kot javno naravno dobro. Država ni lastnik vode, je pa lastnica vodnih zemljišč in vodne infrastrukture. Če bi bila država lastnik vode, bi jo lahko oškodovan državljan tožil za škodo, ki jo je povzročila voda. Odškodnine bi poletele v nebo. Državniško modro je, seveda, da država ni lastnik vode. A to je ne odvezuje od tega, da mora z njo in vodno infrastrukturo ravnavati kot dober gospodar. Ne gre samo za aktualno vlado, tudi pri prejšnjih se je zdelo, da jim ni bila v interesu ureditev statusa. Vse vlade že več kot deset let dopuščajo, da se to področje razgrajuje pred našimi očmi."

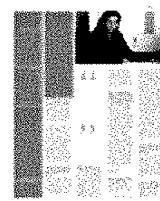
Podobna slika kot pri industriji, ki je morala razpasti, da se je lahko privatizirala?

"Enaka. Vodni objekti propadajo, razgrajuje se njihova vrednost. Vsi vemo, da je vodni krog najbolj čepljevi ekološki sistem, tako pomemben za človeštvo, da si nikakor ne želimo vstopa ekonomije neoliberalizma vanj. Če pa se odločimo, da tega več ne bomo vzdrževali ... Ravnavni procesi silijo k svojemu naravnemu ravnotežju, to poznamo. Vemo, da zanemarjamо urejanje vodotokov in poplavnih področij, vemo, da imamo problematično urbanizacijo, da smo vodi nasilno vzeli prostor, ki si ga bo sčasoma vzela nazaj, če ji prepustimo, da gre svojo pot. Lahko seveda sklenemo družbeni konsenz, da vodotokov ne bomo več vzdrževali. Ampak tega seveda ne bomo storili, ker bi v dvajsetih letih imeli pod vodo hiše, industrijske objekte, poslovne obrate, trgovske cone, prometnice ... Dva meseca na leto se ne bi vozili po cestah - večina prometne infrastrukture je zgrajene ob vodotokih - ampak bi čakali doma, da voda izgine. Tega si vsekakor ne želimo, ampak ne da se spregledati, da več ko imamo poplav, manj je sistemskega pristopa, kako problem reševati."

Stran / Page: 12
Doseg / Reach: 31.000,00
Država / Country: SLOVENIJA
Površina / Size: 2.968,14



Leta 2007 smo imeli prve katastrofalne poplave in smo mislili, da smo naslednjih sto let varni, potem pa so sledile poplave leta 2009, 2010, 2012, 2014. Foto: T. Kovač



Stran / Page: 12
 Doseg / Reach: 31.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 2.968,14

Omenili ste vodni sklad, ki obstaja na okoliškem ministrstvu. Vanj vplačujejo koncesnino za vodo veliki porabniki vode - predvsem termalna kopališča in veliki proizvajalci pijač. Nabere se nekaj deset milijonov, ki naj bi bili namenjeni za financiranje vodne infrastrukture, protipoplavne ukrepe.

"Sklad, v katerem se zbira denar iz vodnih povračil, je bil opredeljen kot namenski denar, ki naj bi se vračal v varstvo voda. Več kot polovica sredstev se "vrne" občinam, kjer obratujejo plačniki. Iz preostalega dela sredstev se že mnogo let financira priprava investicijske dokumentacije za zagotavljanje poplavne varnosti mest in naselij, denimo Ljubljane, Celja, Železnikov ..., pomemben del sredstev se je namenil projektu Bober in posodobitvi mreže spremnjanja stanja. Financiranih je bilo tudi nekaj konkretnih investicij v poplavno varnost. Večji del sredstev pa se že več let namenja tudi za gradnjo vodne infrastrukture na spodnji Savi."

Je to problematično?

"Poplavna varnost območij ob spodnjem delu reku Save se že desetletja ureja skupaj z gradnjo hidroenergetskih objektov. Energetski objekti morajo seveda po okoljski zakonodaji zagotavljati tudi določeno varnost pred poplavami, tako da sta se ta dva cilja združila. Od nekdaj pa obstajajo različni pogledi na to, kaj je energetska infrastruktura in kjer se začne vodna infrastruktura. Na tej delitvi je vedno slonela odločitev upravljalcev vodnega sklada o sredstvih, ki se jih je namenilo za tamkajšnjo vodno infrastrukturo. Moje mnenje je, da so z energetskimi objekti rešitve za zagotavljanje poplavne varnosti veliko dražje."

"Zasluge" za to gredo nekdanemu ministru in poslancu SDS iz Brežic Andreju Vizjaku in petinpetdesetim poslancem, ki jih je uspel prepričati, da so glasovali za to, da gre denar za protipoplavno zaščito in HESS. In je leta 2014 tam tudi dobil dobro službo po "transparentnem postopku" kot pravi. "Politiki so se lepo skupčkali med seboj in gospodu Vizjaku se lahko res smeje, ker je ta denar uspel dobiti. Ko so se pojavile glasne kritike takšnega načina, se je naredil razrez denarja iz vodnega sklada - 60 odstotkov se ga vrne na lokalni nivo in seveda v lokalnih skupnostih ne gre več za namensko porabo, ni porabljen za vode, ampak tudi za druge stvari, 40 odstotkov ga pa ostane državi za protipoplavne investicije - to pa so, kot vidimo, investicije na spodnji Savi. Ko je prišla kritika z nivoja EU, da gre za nedovoljeno državno pomoč, so se politično zmenili, 'poštimali' zakonske luknje in sprejeli dodatno zakonodajo, da je vse lepo legalizirano. Če bi bili pametni, bi vsaj teh osem milijonov dali iz sklada, pa bi bila javnost pomirjena in Direkcija za vode bi imela zagotovljen proračunski denar vsaj za pokrivanje lukanj na strehi, pa za kakšno sanacijo izliva olja v vodotok, denimo. Ampak vodni sklad je nedotakljiv in državne inštitucije nikakor ne marajo vprašanj na to temo.

Inštitut za vode, ko smo ga še imeli, je dobil letno dva milijona iz tega budžeta za plače in pripravo dokumentacije za državni prostorski načrt Celje, Ljubljana, Drava. Za tri brilljantne načrte, ki nastajajo že dvanajst let. Iz leta v leto so se delali novi idejni načrti, nove študije na isto temo."

Omenili ste, da se že mnogo let pripravlja dokumentacija za poplavno varnost Ljubljane in Celja. Kot vem, tam delujejo mnoge civilne inicijative, ki se ne strinjajo z rešitvami, ki jih je pripravilo ministrstvo za okolje in prostor.

"Oba primera reševanja poplavne problematike kažeta na problem odsotnosti konceptov vključevanja javnosti v procese načrtovanja in odločanja o javnih, skupnih zadevah in nezadostne, ali celo neustrezsne komunikacije z javnostjo. Ko pristojna državna inštitucija pripravi načrt oziroma poda rešitev, se praviloma civilna družba organizira v civilno iniciativo, ki nasprotuje rešitvi. Rešitvam velikokrat nasprotuje tudi lokalna javna oblast. Državna inštitucija nato rešitev dopolni ali spremeni. Ta spet ni sprejeta s strani prizadete javnosti. Pri vseh državnih projektih se dogaja enako. Kaj to pomeni? Da so občine in javnost slabo, ali pa sploh ne vključene v nastajanje rešitev, da hkrati odklanjajo vse, kar pride od "države", in da obenem ne zaupajo niti strokovnjakom. Teorija participatorne demokracije je sicer razvita. Znani so modeli in orodja, kako konstruktivno sodelovati in načrtovati. Civilna družba naj bi soustvarjala in konstruktivno iskala ter predlagala rešitve. Za to pa je treba seveda ustvariti pogoje, imeti prostor, srečanja voditi in koordinirati, pripravljati in zapisovati informacije, ustvariti pozitivno in vzpodbudno vzdusje, omogočiti stalno komunikacijo, določiti odgovornosti in tako naprej. Slovenska družba čaka na začetek tega procesa. Žal naša oblast takih procesov še ne vpeljuje."

Stran / Page: 12
 Doseg / Reach: 31.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 2.968,14



Kar ni nujno slabo, ker ima potem vedno pri roki izgovor, zakaj je mogoče projekt spet odložiti.

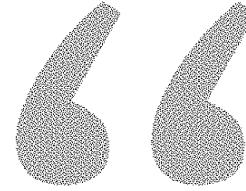
"Seveda je krasno. Tudi za ekipe, v glavnem vedno ene in iste - javni razpis gor ali dol -, ki pripravljajo te projekte. Klientelizma je ogromno - in to je seveda za stroko smrt. Projekti za Ljubljano in za Celje stojijo, vse je v latentnem shizofreničnem stanju, nič se ne zgodi in protipoplavni objekti se ne zgradijo.

V stalni paniki živimo že od leta 2010. Leta 2007 smo imeli prve katastrofalne poplave in smo misili, da smo naslednjih sto let varni, potem pa so sledile poplave leta 2009, 2010, 2012, 2014. Vsakomur mora biti jasno, da ne gre več za stoljetne poplave, ampak da so in bodo ostale tudi v prihodnje največja naravna grožnja državi, kajti škode gredo v milijone in nekajkrat prekašajo sredstva, ki bi bila potrebna za protipoplavno zaščito. Ne morejo biti klimatske spremembe opravičilo za nesposobnost in neodgovornost - strokovno, politično in menedžersko. Leta in leta porabimo za papirologijo, o finančnih sredstvih in konkretnih projektih pa ni ne duha ne sluha. Stalno načrtujemo in skoraj nič ne izpeljemo."

Lani je bila ustanovljena Direkcija za vode, v katero je prišel Urad za upravljanje voda iz Agencije za okolje in večina zaposlenih iz Instituta za vode RS. Potrebna reorganizacija?

"Direkcija brez večjih finančnih sredstev ne more prav veliko storiti. Za tako participatorno platformo bi morala imeti tudi ustrezne kompetence in pooblastila. Vse to se lahko vzpostavi šele tedaj, ko se na politični ravni stvari spremenijo. Če izvoljeni politiki nočejo ali ne želijo reševati teh problemov, tudi stroka ne more prav dosti narediti."

Še huje, ni malo opozoril, da z raz-

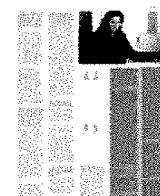


Točno osem milijonov je stala ureditev nekaj manj kot dva kilometra dolge mestne ceste v Ljubljani. Z enako vsoto naj bi vzdrževali 26.600 km vodotokov.



gradnjo vzdrževanja vodotokov propada tudi vodarska stroka. "Seveda propada, saj je popolnoma nemotivirana. Novih, mladih kadrov ni - in ker diplomanti s področja vodarstva ne dobijo služb, je tudi vse manj vpisanih študentov. Predaje znanj ne bo več in potem spet pomislíš na prihod 'ekonomsko močnih svetovnih entitet', ki bodo lepega dne prišle in rekle: 'Tukaj smo in vas bomo rešili.' Samo čakajo, da se bomo do konca razgradili, potem pa nam bodo ponudili svoje storitve in servise, upravljanje vodotokov, akumulacijskih jezer, zapornic, jezov ... Ja, pitno vodo smo zaščitili z vpisom v

Stran / Page: 12
 Doseg / Reach: 31.000,00
 Država / Country: SLOVENIJA
 Površina / Size: 2.968,14



ustavo, ampak če ne bo imel izvir dovolj vode, nam zapisana pravica ne bo pomagala prav dosti. Izviri so polni takrat, ko dopustimo, da se vode počasi vpijajo v tla in počasi izcejajo proti izvirom. Imeti moramo celovit vpogled v vodni krog in z vodami pametno ravnat. Če hočemo varno prihodnost, v kateri nam vode ne bodo prodajale multinacionalke."

Najbrž ni naključje, da se prav v času, ko so vodnogospodarska podjetja (VGP) poslala pismo pred sedniku vlade, sliši od državnega uradništva, da gre za nezadovoljstvo "zgolj" gradbenih podjetij, ki hočejo zaslužiti na račun države. "Seveda so to gradbena podjetja, ki imajo del svoje dejavnosti usmerjene tudi v koncesijsko izvajanje državne javne službe. Gre za javno-privatno partnerstvo, ki ga ne le naša država, ampak predvsem Evropska komisija razglaša za ustrezen model. Kako razumejemo in nadziramo javno/zasebno, je stvar pogodbe. Da so pridobila koncesijo, so morala izpolniti zelo trde pogoje. Morajo imeti predpisano mehanizacijo in zaposleno določeno število strokovnjakov. Strokovnjaki koncesionarjev poznavajo naravne lastnosti vodotokov, lokacije, stanje vseh objektov vodne infrastrukture, hidravlično problematične odseke ... Poznajo historiat vseh objektov. Podjetja imajo arhive in predstavljajo kontinuiteto vodarskega dela. To so velike prednosti vseh podjetij, ki imajo koncesijo za urejanje in varstvo voda. Nekaj let je trajalo, da se je vlada odločila, da bo za izvajanje te javne službe ohranila koncept koncesij. Sedaj, ko so koncesije podeljene, bi bilo prav, da to službo tudi konstruktivno in odgovorno usmerja in nadzoruje ter ji na stabilen in predvidljiv način zagotavlja vsaj toliko sredstev, da se z njimi pokrijejo osnovne potrebe."

No, saj včasih je imela država svoje deleže v VGP-jih.
 "Jih je imela, ja, in jih tudi prodala."

VGP-ji torej niso pravi naslov, četudi, kot pravijo, se velikokrat nanje vsuje ljudska jeza - in še bolj se bo, če pride do poplav.
 "Nikakor niso pravi naslov. So samo izvajalci. To je enako, kot če bi se jezili na čistilko, zakaj ni počistila, nismo pa jih dali metle in čistil, pa še plačali jih nismo.

Da pa se ljudje jezijo, ni nič čudnega, navsezadnje vidijo, kaj lahko

naredi vodotok, ki ni vzdrževan. Pa četudi gre za tako preprost in neopazen objekt, kot je prodni zadrževalnik. Veliko jih imamo, samo v ljubljanskem okolišu zgornje Save okoli 150. Veliko jih je zaprojenih, se pravi zapolnjenih s prodom in peskom, in ne služijo povsem svojemu namenu. Spominjam se ogleda posledic poplav v dveh sosednjih dolinicah ob Savinji leta 1990. Iste količine dežja, podoben teren. Na potoku ene dolinice so bili prodni zadrževalniki, na drugem jih ni bilo. Voda v kaskadnem sistemu pregrad odlaga material, kamenje, hlode, veje, pesek in zaradi umirjanja hitrosti dolvodno ne povzroča večje erozije. Prodni zadrževalniki zmanjšujejo vodno rušilno moč. V dolini brez prodnih zadrževalnikov se je material odlagal povsod, dolina je bila dobesedno "razsuta". Tudi na Savinji je ta potok odložil veliko materiala, s čimer se je ustvaril zamašek. Voda je stekla po cesti in celo porušila most. Vodna erozija in odlaganje materiala sta sicer dva povezana naravna pojava, zaradi njih se oblikuje zemeljsko površje že milijone let. Problem pa seveda imamo takrat, ko ti procesi ogrožajo varnost drugih objektov in tudi ljudi. Z zadrževalniki kon-

troliramo procese erozije in odlaganja plavin. Okoli tisoč jih imamo v Sloveniji. Mnogi so že zasuti, za nekaterimi se je že skoraj izgubila sled."

Še pred desetletji smo menda bili vzorčni primer, kako se zagotavlja poplavna varnost. Smešno je, da nas danes s svojo poplavno vodno direktivo EU uči tega, kar smo nekoč že delali.

"Res je. Še v začetku 90-ih smo ravnali celovito, po porečjih in pri odločjanju povsod in na vseh področjih upoštevali cel vodni krog. Konec 90-ih so se uveljavile privatizacijske ideje. Od takrat se v vodarstvu stvari samo še poslabšujejo. Z EU je prišla zahteva po nujnosti ekološkega vidika upravljanja z vodami. Ta pa se večinoma kreše s pričakovanji družbe po dobrì poplavni varnosti. Tega pa niti EU ne obvladuje."

Pri nas imamo približno toliko kilometrov cest kot imamo kilometrov vodotokov. Kaj bi lahko v cestnem prometu "dobili" za vodarskih osem milijonov.

"To pa zelo dobro vem. Točno osem milijonov je stala ureditev nekaj manj kot dva kilometra dolge ceste v Ljubljani. Ne avtoceste, ampak mestne ceste." *



Stran / Page: 12
Doseg / Reach: 31.000,00
Država / Country: SLOVENIJA
Površina / Size: 2.968,14



Foto: Robert Balen